

Пождема Н. Р.
студентка, НТУУ «КПІ»

Підлісна О.А.
доцент, к.т.н., НТУУ «КПІ»

ОЦІНКА КАПІТАЛОВКЛАДЕНЬ НА ВІДНОВЛЕННЯ ХІМІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Стаття досліджує динаміку розвитку хімічної промисловості в Україні з 2005 до 2014 року: тенденції інвестування. Показано перспективи інвестиційних процесів, можливості і загрози.

Ключові слова: хімічна промисловість, інвестиції, ефективність.

Постановка проблеми. Хімічна промисловість охоплює ті види діяльності, які для виробництва продукції використовують хімічні методи переробки сировини й матеріалів. Вона є специфічною, оскільки належить до найбільш енерго- та ресурсомістких в українській економіці та залежить від попиту з боку інших видів діяльності – будівництва, машинобудування, легкої промисловості та сільського господарства. Суттєвою перевагою хімічної промисловості в Україні є те, що вона використовує власну хімічну сировину (сірка, солі, фосфорити), природний газ, нафту, вугілля, а також відходи інших видів діяльності. Статистичні дані виробництва і реалізації хімічної продукції формують картину місця та ролі хімічної промисловості в економічній структурі держави. (табл. 1)

Таблиця 1

Динаміка статистичних показників хімічної промисловості України за роками

Показник	Роки / Значення, %				
	2008	2009	2010	2011	2012
Експорт	7,1	5,9	6,4	7,5	6,9
Імпорт	7,1	10,4	9,2	9,1	9,5

Оскільки виробничий цикл хімічної промисловості є тривалим і обіговість коштів розтягнута у часі, інвестиції є однією з основних складових успішного функціонування промисловості, закладають підґрунтя довгострокового економічного зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням сталості хімічної промисловості займалися такі науковці, як А.В. Шевченко, О.В. Кравченко, С. Шмідта, І. А. Бланка, І. М. Верхогляда, В. М. Грідасова, Т. В. Майорової. Основну увагу було приділено можливостям окремих напрямів хімічної промисловості. Але в умовах розвитку нового вектору української економіки постає питання інвестиційної привабливості хімічної промисловості і зростання її доданої вартості і фокусує увагу науковців на реструктуризації економіки взагалі і окремих напрямків промисловості,

зокрема. Таким чином, подана стаття є спробою оцінити ефективність сучасного і перспективного інвестування хімічної промисловості України.

Метою даної роботи є визначення ефективних механізмів інвестування хімічної промисловості, оцінка динаміки капіталовкладень і визначення етапів конкурентоспроможного виходу її на міжнародний ринок. Об'єктом дослідження є хімічна промисловість України. У роботі застосовані такі методи дослідження, як систематизація, методи аналізу і узагальнення.

Основними завданнями статті є оцінка інвестиційної привабливості хімічної промисловості, визначення сучасних і перспективних джерел інвестування; оцінка перспективних обсягів інвестування, оптимізація капіталовкладень і інвестицій у хімічну промисловість

Виклад основного матеріалу. Аналіз інвестицій в основний капітал за останні роки в Україні свідчить [1], що в середньому по промисловості зросла їх доля у виробництво і розподілення електроенергії, газу, води (з 11,5% до 34,9%) та виготовлення виробів з деревини (з 1,7% у 2005 р. до 2,3% у 2013 р.), натомість зменшилися інвестиції у добувну (з 23,2% у 2005 р. до 22,8% у 2012 р.) і переробну (з 63,9% до 42,2) промисловості [1]. Разом з цим, спостерігаються суттєві коливання інвестиційної активності за видами промислової діяльності (таблиця 2). У сфері виробництва та розподілення електроенергії, газу та води інвестиційна активність (відношення інвестицій в основний капітал до обсягу реалізованої продукції) зросла з 6,1% у 2005 р. до 16,2% у 2013 р. У машинобудуванні спостерігалось підвищення з 3,8% до 4,99% у 2013 р.

Таблиця 2

Інвестиційна активність підприємств* за окремими видами промислової діяльності, %

Вид промислової діяльності	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Промисловість	8,4	7,1	5,5	6,5	9,3	9,2
Добувна промисловість	19,6	20,7	14,6	16,8	23,5	15,7
Переробна промисловість	7,3	6,3	4,7	4,7	5,8	5,8
харчова промисловість	9,4	6,6	4,3	5,5	7,5	6,7
легка промисловість	5,4	4,5	5,3	5,2	4,9	4,9
виробництво коксу, продуктів нафтопереробки	3,2	3,3	2,5	1,9	2,2	1,5
хімічна та нафтохімічна промисловість	13,5	13	11,6	6,6	7,2	5,3
виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції						10,8
металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	5,2	4,7	2,6	3,7	4,4	5,4
Машинобудування	5,1	4,2	2,6	3,7	5,4	4,99
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води	6,7	4,7	3,8	6,8	12,4	16,2

*Джерело: розраховано за даними [1-2]

Значне уповільнення темпів оновлення основного капіталу та зниження

інвестиційної активності стало наслідком світової фінансово-економічної кризи. Зокрема, у 2009 р. обсяги інвестування в основний капітал скоротились більш ніж на 41,5% порівняно з 2008 р. [3, с. 7]. Лише у 2011 р. вдалося забезпечити приріст обсягу капітальних інвестицій на рівні 23,9% порівняно з 2010 р., але ця цифра є вагомим лише через низьку базу порівняння. Утім вже у 2013 р. відбулося скорочення обсягу капітальних вкладень на 15,8 млрд грн у порівнянні із 2012 р. (було освоєно 247,9 млрд грн.) [4]. Зберіглася негативна тенденція і в 2014 р. На динаміку інвестиційних процесів негативно вплинула політична нестабільність та невизначеність зовнішньоекономічного вектору розвитку України. У сукупності із неефективною диференційованою політикою державної підтримки експортоорієнтованих галузей та відсутності дієвих механізмів міжгалузевого переливання капіталу і стимулювання реінвестування прибутків, отриманих експортними галузями завдяки високим світовим цінам, це призвело до суттєвого звуження фінансових можливостей інвестиційного розвитку вітчизняних промислових підприємств. [5]

Дослідження показали, що загальнодержавна політика підтримки промисловості відстає від внутрішньокорпоративних можливостей приватизованих підприємств. Так рушієм хімічної промисловості є холдингова компанія Ostchem Holding AG, яка об'єднує підприємства з виробництва мінеральних добрив, органічних кислот, діоксиду титану, кальцинованої соди, рідкого азоту та інших хімічних продуктів і входить до складу фінансово-промислової групи «Group DF» Дмитра Фірташа. Холдинг OSTCHEM займає 3 місце у світі за обсягом виробництва нітратів, 4 місце за обсягом виробництва аміаку та 12 місце за обсягом виробництва карбаміду [8]. У холдингу налічується чотири хімічних підприємства (концерн «Азот» (Черкаси), концерн Стирол (Горлівка), Северодонецький Азот та Рівнеазот (Рівне)) і він демонструє найвищі темпи приросту капітальних інвестицій та об'ємів виробництва серед усіх хімічних компаній України. У 2013 році холдинг OSTCHEM інвестував близько 179 млн. грн. в модернізацію «Рівнеазоту». Інвестиції дозволили побудувати новий сучасний склад і відновити два агрегати неконцентрованої азотної кислоти, а також перевести виробництво аміаку на інноваційну розподілену систему управління. Така модернізація сприяла зростанню виробництва аміаку (на 1% у 2014 р. порівняно з 2013 р.) і вапняно-аміачної селітри (на 2,14% за аналогічний період).

У тому ж 2013 році інвестиції (понад 285 млн. грн.), спрямовані холдингом OSTCHEM, в розвиток і модернізацію «Концерну Стирол», дозволили в період припинення виробництва провести капітальні ремонти всіх цехів великотоннажного виробництва мінеральних добрив (Об'єданого аміачного заводу, Об'єданого заводу карбаміду, цеху виробництва селітри, на складі рідкого аміаку, в цеху з виробництва КАС). Збільшився продаж карбамідо-аміачної суміші (на 1,7%) і знизилася собівартість продукції, поліпшилися показники енергоспоживання і зменшилися виробничі ризики [6]

На 2015 рік було заплановано вкласти в реконструкцію цеху карбаміду на черкаському «Азоті» близько 70 млн дол. Тут після капітального ремонту запущений цех з виробництва карбаміду (М-6) з потужністю +1150 т/добу при проектній потужності 1000 т.

Проведене дослідження показало, що з метою досягнення власних прагматичних цілей приватні власники формують ефективні інвестиційні плани. Дмитро Фірташ, голова ради директорів Group DF, неодноразово заявляв, що в найближчі сім років у розвиток азотної хімії на підприємствах Ostchem буде інвестовано 1,5-2 млрд дол. [7]. У таких умовах державна політика повинна спрямовуватися на ефективне управління податковими важелями і контролюючі дії у соціальному захисті персоналу приватизованих підприємств.

Таким чином, загальний спад інвестиційної активності в хімічну промисловість України за останні роки не є формуванням тенденції її занепаду. Мотивований приватний власник є ефективною рушійною силою для надання їй статусу конкурентоспроможної і виходу на міжнародний ринок.

Висновки. Так як, Україна багата покладами і ресурсами, то в умовах їх загальносвітового скорочення, вона є перспективним джерелом інвестування. Ефективним є інвестування не тільки в азотну хімічну промисловість, а і в нафтохімічну і нафтопереробну промисловості, які є також бажаними на міжнародному ринку. Обсяги інвестицій на рівні 2 млрд дол у кожному з видів промислового виробництва є одночасно привабливими і ризиковими, що обмежує перелік потенційних інвесторів. Такі інвестиції є цікавими для потужних корпорацій, але умовою їх вкладання є приватна власність на об'єкти інвестування. У визначених промислових виробництвах основними напрямками інвестування виступають оновлення технологічних процесів і удосконалення систем управління. Таким чином, проведені дослідження показали інвестиційні можливості промисловості України і засвідчили умови зацікавленості потенційних інвесторів.

Список використаних джерел

1. Капітальні інвестиції за видами промислової діяльності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Обсяги реалізованої промислової продукції (робіт, послуг). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Пріоритети інвестиційної політики у контексті модернізації економіки України: аналітична доповідь. – К.: НІСД, 2013. – 48 с.
4. Капітальні інвестиції (щоквартальні показники). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Оцінка інвестиційної активності промислових підприємств в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>
6. Підприємства OSTCHEM нарощують виробництва. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dmitryfirtash.com/event>

7. Ostchem планує вкласти в реконструкцію цеху карбаміду на черкаському «Азоті» близько 70 млн дол. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rbc.ua/rus/news/ostchem>

8. Азотний бізнес. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://groupdf.com/uk/nash-biznes-2/azotniy-biznes/>

References

1. Capital investments of industrial activity. [Electronic resource]. – Access: <http://www.ukrstat.gov.ua>

2. Volume of industrial products (works, services). [Electronic resource]. – Access: <http://www.ukrstat.gov.ua>

3. Priorities investment policy in the context of the modernization of Ukraine's economy analytical report. – К.: NISS, 2013. – 48 p.

4. Capital investments (quarterly figures). [Electronic resource]. – Access: <http://www.ukrstat.gov.ua>

5. Evaluation of investment activity of industrial enterprises in Ukraine. [Electronic resource]. – Access: <http://www.economy.nayka.com.ua>

6. Enterprises OSTCHEM increasing production. [Electronic resource]. – Access: <http://dmitryfirtash.com/event>

7. Ostchem plans to invest in the reconstruction of carbamide plant in Cherkassy «Nitrogen» around 70 million dollars. [Electronic resource]. – Access: <http://www.rbc.ua/rus/news/ostchem>

8. Nitrogen business. [Electronic resource]. – Access: <https://groupdf.com/uk/nash-biznes-2/azotniy-biznes/>

Пождема Н. Р., Подлесная Е.А.

ОЦЕНКА ИНВЕСТИЦИЙ ДЛЯ ВОССТАНОВЛЕНИЯ ХИМИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

В статье рассматривается динамика химической промышленности с 2005 по 2014 год в инвестиционных тенденций в Украине производственной базы. Показаны перспективы химической промышленности, возможностей и угроз.

Ключевые слова: химическая промышленность; энергетика и наращивание ресурсов; инвестиции; ВВП.

Pozhdema N. R.

student of NTUU «KPI», Kyiv

Pidlisna O.

As.prof., PhD, NTUU «KPI», Kyiv

ESTIMATION OF INVESTMENT TO RESTORE THE CHEMICAL INDUSTRY

The article explores the dynamics of the chemical industry from 2005 to 2014 in Ukraine investment trends in the production base. Showing prospects of the chemical industry, opportunities and threats.

Keywords: chemical industry; energy and resource capacity; investment; GDP.

Рижкова Ю. О.

науковий співробітник

ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України

ОЦІНКА РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ

У статті розглянуто сучасний стан розвитку інформаційного суспільства в Україні. Зазначено необхідність підвищення ролі держави у розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), визначено рівень розвитку електронного урядування в Україні та окреслено проблеми, що стримують процес створення ефективного електронного уряду. За даними міжнародних рейтингів, які призначені для виявлення проблем у державній політиці та здійснення моніторингу щодо розвитку ІКТ визначено позиція України у світі; проаналізовано сильні та слабкі сторони країни щодо розвитку ІКТ. Результати цих міжнародних рейтингів у розвинутих країнах світу використовуються у розробці програм та стратегій соціально-економічного розвитку. Підсумовуючи викладене у статті сформульовані основні причини відставання України у розвитку ІКТ порівняно з іншими країнами та визначено першочергові завдання для інформатизації суспільства.

Ключові слова: інформаційне суспільство, інформаційно-комунікаційні технології, електронне урядування, міжнародні рейтинги

Постановка проблеми. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) протягом останніх десятиліть виступають одним з ключових драйверів соціально-економічного прогресу. Їх розвиток і широке поширення сприяють трансформації багатьох секторів економіки; підвищенню якості життя; ефективності ведення бізнесу та державного управління; виникненню нових форм навчання, комунікації та соціалізації людей; забезпеченню доступу до різних видів інформації.

Для країн, що претендують на формування сучасного типу економіки, ІКТ мають стратегічне значення, займаючи особливе положення серед наукомістких галузей. Досвід розвинених країн показує, що розробка та використання ІКТ значно впливає на соціально-економічний розвиток. Так, в США, в 1995-2000 рр. ІКТ забезпечували 78% приросту продуктивності праці, в 2000-2006 рр. – 38% [1]. Згідно з міжнародними прогнозами очікується подальше підвищення вкладу сектора ІКТ в економічне зростання: до 2020 року його частка у світовому ВВП досягне 8,7% [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема становлення та